

17 במאי 2024

לכבוד  
עו"ד אריאל סיוזל  
היועץ המשפטי  
המשרד לביטחון לאומי

שלום רב,

**הנדון: הערות לתזכיר חוק לתיקון פקודת בתי הסוהר (מס' 64 – הוראת שעה – חרבות ברזל) (מצב חירום כליאתי) (תיקון מס' 2), התשפ"ד-2024**

- ביום 18.10.2023 עברה הוראת השעה שמתירה לשר לביטחון לאומי להכריז על מצב חירום כליאתי שבמהלכו ניתן להלין עצורים ואסירים תוך חריגה מהוראות הדין לעניין שטח מחיה וכן להלינם שלא על מיטה. ההוראה הוארכה פעם אחת והיא צפויה לפוג ביום 31.5.2024. תזכיר החוק מבקש להאריך את הוראת השעה ב-7 חודשים נוספים ואת ההכרזה שניתנה מכוחה בחודש, עד ליום 31.6.2024.
- עמדתנו היא, כי ההסדר המוצע פוגע באופן קיצוני ביותר בזכויות היסוד של הכלואים מבלי שנקטות פעולות דחופות אחרות כדי להקל על הצפיפות הלא אנושית ועל תנאי הכליאה המחרידים השוררים בבתי הכלא בימים אלו במיוחד באגפים הביטחוניים. הארכת ההסדר ב-7 חודשים נוספים, כך שהוא יעמוד בתוקף מעל לשנה, אינה מידתית באופן מובהק.
- העלייה המתמשכת והבלתי צפויה בהיקפי הכלואים מאז הטבח הנורא שארע ב-7 באוקטובר והמלחמה שפרצה בעקבותיו הובילה את המשרד לביטחון לאומי לנקוט בצעד קיצוני וחסר תקדים שבמסגרתו אסירים ועצורים כלואים בשטח מחיה מזערי שאינו מתיר להם כל תנועה מינימאלית בתא. בנוסף אלפי כלואים מולים ללא מיטה והם שוכבים על מזרונים דקים מאד על הרצפה.
- תנאי כליאה אלה משקפים הפרה שיטתית ומתמשכת של זכותם של אלפי אסירים לכבוד מינימאלי ולבריאות. על פי הנתונים למעלה ממחצית מהכלואים מוחזקים בצפיפות שנמוכה מ-3 מ"ר לכל אסיר ולפי הדיווחים בחלק מהתאים הצפיפות עומדת על 1-1.5 מ"ר במוצע. מדובר בתנאים מחפירים וקיצוניים ביותר שמפרים את האיסור על ענישה אכזרית, בלתי אנושית ומשפילה, המעוגנת באמנה נגד עינויים משנת 1984 שישראל צד לה.
- למרות שמדובר במצב חירום קיצוני ביותר ועל אף שהיקפי הכליאה ממשיכים לעלות והצפי הוא כי המספרים ימשיכו לעלות, משרדי הממשלה הרלוונטיים מציעים פתרונות מזעריים ביותר שרחוקים מלתת מענה מינימאלי למצב. בעוד מספר הכלואים עלה מתחילת המלחמה בכמעט 5000 כלואים ו-4,100 אסירים ישנים כיום על הרצפה ללא מיטה, כלל הפתרונות שמוצעים על ידי המדינה יתנו מענה, לכל היותר, לכ-1800 כלואים עד לסוף 2024 (תוכנית 888, קידום החלטת הממשלה להוספת 936 מקומות כליאה).
- משמעות הדבר, כי מצב החירום צפוי להיותר על כנו למשך עוד זמן רב מאד מבלי שקיימת כל תוכנית או כוונה אפילו לפתור את המצב ולהפסיק את ההפרה החמורה של זכויות המינימום של האסירים ושל הדין החל בעניין שטח המחיה והזכות למיטה לכל אסיר.

7. בית המשפט דחה אמנם את העתירה שהוגשה נגד הוראת השעה (בג"ץ 7650/23 **האגודה לזכויות האזרח נ' השר לביטחון לאומי** (30.10.2023)) אולם הבהיר כי החלטתו נובעת מכך שמדובר בתיקון **קצוב בזמן**, הכולל איזונים ובלמים פנימיים לרבות מנגנוני פיקוח וכן כי מדובר במנגנון שנועד להתמודד עם מצב חירום פתאומי. עוד הוסיף בית המשפט כי **"הדעת נותנת שבמהלך תקופת תחולת התיקון כלל המערכת הביטחונית יחלו בייצוב מצב החירום, ויסיפו לבחון את מצבת ומצבם של האסירים והעצורים השונים"**.
8. חצי שנה לאחר שהוכרז על **"מצב חירום כליאתי"** היקף הכלואים ממשיך לעלות והצפיפות במתקני הכליאה בכלל ובאגפים הביטחוניים בפרט אינה מאפשרת קיום מינימאלי בכבוד. מצב זה לא השתנה בחודשים אלה, אלא רק החמיר.
9. הצעדים שמפורטים בדברי ההסבר להרחבת מרחב המחיה רחוקים מלספק מענה הולם ואין בהם די כדי להתמודדות עם מצב החירום הקיצוני. פירוט צעדים אלה בתזכיר חוק שעוסק ב"מצב חירום כליאתי" ובמתן היתר להחזקת כלואים בתנאים בלתי אנושיים הוא בבחינת לעג לרש ומשקף זלזול בכבודם של הכלואים.
10. נוכח הפגיעה הקשה בזכויות הכלואים, **חלף הזמן והעדר נקיטה באמצעים חלופיים משמעותיים שיקלו על הצפיפות, הארכת הוראת השעה אינה מידתית.**

בברכה,

אן סוצ'יו, עו"ד